

Másnap a másodikat, harmadnap a harmadikat, összesen hatot. Közben naponta csak egyszer hagyta magára a tojásokat, hogy kicsit megmozgassa elgémberedett tagjait, egyébként párja hordta számára az élelmet.

A tojások melengetése több mint két hétig tartott nem kevés munkát adva a hímnek, aki mindvégig szorgalmasan etette lázasan kotló párját. Ám a munka neheze még csak ezután következett.

Egy esős éjszakán kezdett repedezni a legelsőként lerakott tojás héja. A tojó óvatosan megemelkedett a fészken, de más módon nem segített a tojásban feszengő porontyának. A fióka küzdelme sokáig tartott. Előbb a tojás vastagabb végénél szakította át a belső hártyát, hogy hozzájusson a kis légbuborékhoz, amelyből éltető oxigénnel töltötte meg tüdejét. Kis pihenő következett, majd a fióka forgolódni kezdett a tojásban és a csőre hegyén

lévő hegyes mészfogacskával karistolni, vékonyítani kezdte belülről a héjat. Ez a munka is eltartott jó ideig, közben többször megpihent. Aztán folytatta tovább a forgolódást, karistolást egészen addig, míg egyszer kétfelé borult a tojáshej és a parányi, csupasz, még vak csókafi kiszabadult mészhejú börtönéből, hogy megkezdje cseppet sem szokványos, ám annál kalandosabb életét...

Az eseményeknek volt egy szemtanúja is, akiről a csókaszüllők persze nem tudtak, és aki később kényszerűségből ugyan, de fontos szereplője lett az elsőként kikelt csókafióka szokványosnak nem mondható, ám annál kalandosabb életének.

Az említett szemtanú szerény személyem volt, aki ekkor még abban a hitben mászott le a padlásról, hogy az első fióka kikelésével megfigyelői szerepe véget ért. Ám a sors másként rendelkezett...

...a történet folytatását a Madártávlat következő számában olvashatjátok!

Zsoldos Árpád: Egy csókafióka története...

ELSŐ RÉSZ

Az MME születésnapja alkalmából felkértük Zsoldos Árpád bácsit, hogy jegyezze le egy emlékezetes madaras kalandját. Az alábbi történet Csokkról, a kis csókáról szól, melyet négy részben követhettek nyomon. Zsoldos Árpád - a Madarász sulis és a Madarász ovi foglalkozások alapítója - izgalmas, kacagtató és olykor szívet melengető elbeszélései a Madártávlat megalakulásától kezdve évtizedeken át szórakoztattak gyerekeket és felnőtteket egyaránt.

A történet március végén kezdődött, amikor a böjti szelek végleg elemészítették a kemény tél szennyes hófoltjait, a pacsirták teli torokból fújták dalukat a puszták kék egén és bíbicek jajongásától volt hangos a táj.

A csókapárnak viszont lakásgondjai voltak. Tavalyi fészüküket, melyet évenként keresztyül használtak a nagy nyárfavárában, egy kegyetlen téli vihar tönkretette.

Az idő pedig sürgetett, és a hím egyre aggodalmasabb pillantásokat vetett párjára, mert a tojások lerakásának ideje vésszen közeledett.

Odúra lett volna szükség, vagy legalább egy lakatlan szarkafészekre. Szarkafészek akadt is a közeli tanya egyik akácfáján, ám azt egyik éjjel elfoglalta egy erdei fülesbagoly. Reggel, mikor a hím csóka a fészek szélére röppent terepszemlért tartani, a dühös bagoly olyan sziszegést és csőrpatogtatást produkált, hogy hősünk, aki egyébként is valami ősi utálatot érzett a bagolynemzetséggel minden tagja iránt, bizony hanyatt homlok menekülni kényszerült.

Ekkor azonban a tojó átvette az irányítást. Felröppent a tanya kéményére, amely nem füstölt soha, mert az épületben évek óta nem laktak emberek. A kémény mély volt és sötét, éppen megfelelően látszott egy fészekaljnyi fióka felnevelésére.

- Erre gondoltál? - pislogott a hím.
- Erre! - rázta meg magát a tojó és átrepült a szomszéd tanya udvarára fészekanyagért.

A hím utána eredt és gyűjtögetni kezdték a fészek alapjául szolgáló megszáradt trágyadarabkákat. A fészek gyorsan épült, másnap már a régi juh hodályból hordták a gyapjúcsomókat a béleléshez.

A tojó már el sem hagyta az elkészült fészket, és aznap éjjel megtojta az első szeplős tojást.

PROGRAMOK BUDAPESTEN

2014. MÁJUS 3.
Madarak a városban
Interaktív
nyomozós játék

2014. JÚLIUS 12.
Hogyan tanultak
meg énekelni
a baglyok?
Mesedélután
kicsiknek

A programok
előadója:
Lovranits Júlia

További részletek:
www.mme.hu

BEKÜLDHETŐ FELADAT

Az alábbi rejtvény 1994-ben készült a Madártávlat első évfolyamának 1. számához, és most újra megfejthetitek. „Két, vizek mellett élő madarat látsz a rajzon. Tudod-e, hogy melyek ezek? Mit gondolsz, a madarak mely tulajdonságai ihlették a rajzolókat a humoros rajz elkészítésére?”

Megfejtésedet várjuk postán az MME címére:
Budapest, 1121 Költő u. 21.,
vagy e-mailben, a
csipogo@mme.hu címre!

Téli számunk
helyes megfejtése:
táplálékszerzés, pihenés,
nász, fészekrakás, utódok
felnevelése, búvóhely,
tisztaalkodás

A szerencsés nyertesek:
Balaskó Boglárka, Sopron
Pitó Andor, Győr
Donácz Cseperke, Pécs

Gratulálunk!
Nyereményük
egy MME bögre.

40 év – 40 lépés társasjáték

1981

Részt vettél a Sumonyi Tábor építésében, de figyelmetlen voltál és elvesztetted a társad távcsövét. Annyi mezőt lépj hátra, amennyit a szomszédod dob!

1995

Tagtoborzó versenyen sikerült tíz barátodat beléptetni az MME-be, ezért lépj előre két mezőt!

1996

Vipera táborban vettél részt, ahol kifecskéztél a bokád. Pihened kell, ezért kétszer kimaradsz a dobásból!

2005

Segítettél egy lapra szerelt odút összeállítani szomszédodnak, ezért dobhatsz még egyszer!

2006

Béka-mentő akcióban vettél részt Farnoson, ám megkergettek benneteket a darazsak. Mivel a menekülésben kifáradtál, egyszer kimaradsz a dobásból!

2014

40 éves az MME!

Cél

Parlagi sas fészek őrzésére jelentkezted, ezért dobhatsz még egyszer!

2012

A Tatai Vadlúd Sokadalmon elemilámpáddal bevilágítottál a tóra és megzavartad a pihenő madarakat. Erről a mezőről csak hatos dobással léphetsz tovább!

2008

„Tizen-évesek írták” rovatunkban szót emeltél a mezei és a házi verebek védelmében, ezért lépj előre három mezőt!

2002

Te töltötted fel az első füsti fecskét a Tavasi madárles honlapjára, ezért dobhatsz még egyszer!

2009

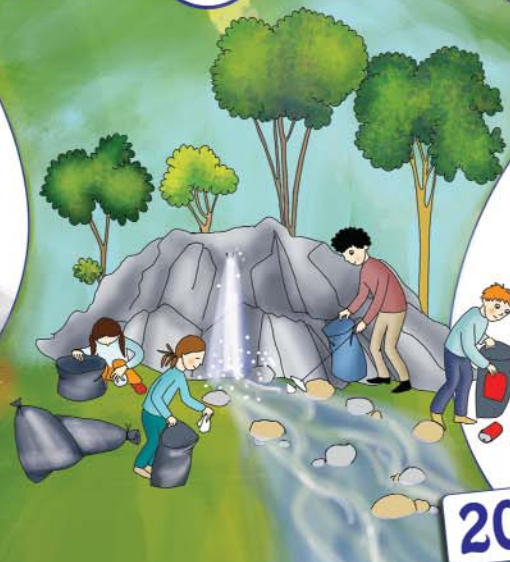
Fehér gólya gyűrűzésen vettél részt, de hangoskodásoddal zavartad a programot, így kétszer kimaradsz a dobásból!

2010

Osztályoddal részt vettetek a „Bakancsos diáktúrázó” című pályázaton, amelynek eredményeképpen felkutattátok és kitisztítottátok a környéketeken eredő forrást, ezért dobj még egyszer!

2001

1989

Uhu fészek-őrzésben vettél részt, ezért kétszer dobhatsz!

1999

Túzok fészek őrzésében segédkeztél. Munkátok eredményeképpen a tűzokfiókák sikeresen kikeltek. Lépj előre egy mezőt!

„Egy falu-egy rét” akció keretében kiránduláson vettél részt, ahol a nedves réten haris hangra figyeltél fel. Lépj előre öt mezőt!

1993

Madarász sulis programon vettél részt, ahol parlagi sast láttál. Jutalmul lépj előre két mezőt!

1983

Gyűrűző táborban vettél részt Kisorosziiban. Lépj előre négy mezőt!

1975

Fehér gólya számláláson vettél részt, ezért dobhatsz még egyszer!

1974

1986

Sikeresen kitöltötted a Börzsönyi Természetvédelmi Tábor teszt feladatlapját, így táborozást nyertél. Dobj még egyszer!

rajt

CSÖRMÍVES

Lepkecsalogató nektár

Nincs sikeresebb lepkecsalogató egy illatos virágnál, azonban mással is kedveskedhetsz a lepkéknek: szerezz egy színes műanyag befőttesüveg tetőt, rakj bele egy másféle színű, lehetőleg sárga vagy piros, – mosogatóshoz használt, nagy lyukú – műanyag dörzsi szivacsot és arra töltsd a folyadékot.

A nektár elkészítése: 1/3 rész mézhez keverj 2/3 rész vizet.

E helyett persze használhatsz valamilyen édes üdítőt, például narancslevet is, de akár narancs gerezdet is kínálhatsz a lepkéknek. Nagy melegben hamar erjedésnek indulnak az ízletes csemegék, ezért nem árt, ha naponta cseréled a tápot. Az édes illatok és ízek mellett a darazsakat is becsalogathatják, ezért csak akkor etess, ha ez nem zavar.

A 2014. ÉV ÉLŐLÉNYEI

magyar

teknős

nőszirm

bucó

földi

tűzok

mezei

poszméh

keleti

mocsári

mezei

szibériai

sүн

szegfűgomba

juhar

A 2014. év élőlényeinek nevét összekevertük. Párosítsd össze a neveket, és küldd be postán az MME címére (Budapest, 1121 Költő u. 21.), vagy e-mailen a csipogo@mme.hu címre. Kösd össze a neveket a rajzokkal is!

Előző számunk helyes megfejtése:

A kisebb madár a jégmadár, aki leshelyről, a mederből kiálló karóról vagy száraz ágról (ez esetben egy mozdulatlanul álló madárról) figyeli a vizet. A nagyobb, a jégmadár merészségén felháborodott madár a szürkegém, aki mozdulatlanul áll a térdéig, hasáig érő vízben, hogy aztán csőrét szigonyként használva villámgyorsan csapjon le egy arra úszó állatra.

A szerencsés nyertesek:

Mészáros Ferenc, Dunakeszi
Bank-Bareith Hanna, Aparhant
Ács Imre, Budapest
Gratulálunk!

Nyereményük egy MME poló!

csipogó

Zsoldos Árpád: Egy csókafióka története...

MÁSODIK RÉSZ

Munkám miatt legközelebb csak egy hét múlva tudtam meglátogatni az elhagyott tanyát, hogy megnézzem, hogy áll a csókák költése. Arra számítottam, hogy nagy lesz a sürgés forgás a kémény környékén, hiszen mostanra mind a hét fióka kikelhetett már és ennyi éhes száj etetése hatalmas munkát ad a szülőknak.

Ám a tanyaudvaron nagy csend fogadott. Vészesen nagy csend. Rosszat sejtem indultam a ház mögé, ahonnan ráláthattam a kéményre. Figyeltem egy darabig, de semmi mozgás, csupán egy sárgarigó flótázása hallatszott a közeli akácok felől. Aztán megláttam az egyik csókaszülőt. A fűben feküdt, nem volt már benne élet. Néhány méterre tőle ott volt a párja is egy ágon felakadva, szintén élettelenül. A földön pedig két kilótt töltényhüvely jelezte, hogy vadászok jártak itt.

Első felindulásomban olyan tehetetlen düh fogott el, hogy bizony nagy szerencséje annak a magát vadásznak nevező gyilkosnak, hogy akkor nem találkozunk!

Aztán eszembe jutottak a fiókák. Gyorsan elővettem a bokrok közé rejtett létrát és siettem fel a padlásra. A legrosszabbra számítva nyitottam ki a kémény oldalán levő vasajtót, és ott pontosan az a látvány fogadott, amire számítottam. A fészekben négy mozdulatlan fióka feküdt hidegen, élettelenül. Tehetetlen düh fortogott bennem, mint mindig, mikor oktalán és kegyetlen pusztítást látok.

Mikor kicsit lecsillapodtam, benyúltam a fészekbe, hogy kivegyem az elpusztult fiókákat.

Ahogy megérintettem a jéghideg csupasz kis testeket, az az érzésem támadt, mintha az egyik, a legnagyobb, nem lenne olyan hideg! Gyengéden a markomba szorítottam, és a fióka megmozdult! Kicsit megemelte a fejét és

csőrét megpróbálta eleségkérésre tántani! Nagyon legyengülve ugyan, de kétségtelenül életben volt! Gyorsan az ingembe süllyesztettem, nehogy még jobban lehűljön, majd a többi fiókát vettem szemügyre. Ezek kisebbek voltak és már nem volt bennük élet...

A megmentett fiókát rongyokba bugyolálva az autóba tettem, mert ilyenkor első és legfontosabb teendő a kismadár felmelegítése. Azután gyorsan valami eledel után néztem pártfogoltam számára a tanya melletti gyepon. Május eleje volt, így sáskát még nemigen találtam, ezért néhány mezei tücsköt próbáltam levadászni, kevés sikerrel. Némelyik talajtorna, és merész vetődés árán végül sikerült begyűjtenem néhány nyamvadt tücsköt és zsákmánnyal igyekeztem vissza az autóhoz, ahonnan a vad tücsökkergetés közben meglehetősen eltávolodtam. A rongycsomót úgy találtam az ülésen, ahogy hagytam. Miközben óvatosan kezdtem kicsomagolni belőle a fiókát, lelkiileg kezdtem felkészülni arra a nagyon is valószínű lehetőségre, hogy már nem találom életben. De a fióka életben volt. Sőt, határozottan jobban nézett ki, mint mikor becsomagoltam! Szemét, mely még csak éppen nyiladozott, rám meresztette, csőrét kitérítette és halkán, de határozottan azt mondta, „csokk”.

– Szervusz Csokk!- mondtam a kismadárnak és ezzel meg is volt a névadó ünnepség.

– Éhes vagy?

– Csokk! – mondta megint a madárka, ami gondolom azt jelentette, „hülye kérdés!”, mert csőrét, most már követelőzően, ismét nagyra tátotta.

Előbb azonban egy kis langyos vizet csurgattam kitérített csőrébe óvatosan, nehogy félrenyeljen. Azután az egyik tücsköt érintettem a csőre hegyéhez, mire megint nagyra tátotta azt, én pedig jó mélyen a nyelve mögé nyomtam a tücsköt. Egy nyelés, a tücsök eltűnt!

– Még, még! – tátogott a fióka és egymás után négyet elnyelt, de az ötödiket már kirázta a csőréből. Nem fért több a begyébe. Elég sok madárfiókát neveltem fel életemben, így tudtam mi következik ezután. A fióka forgolódni kezdett a rongyfészekben, majd fenekét felemelve, némi erőlködés árán egy kis csomag jelent meg abban a bizonyos nyílásban, amit a madarak esetében kloáknak nevezünk. Én pedig, egy erős fűszálból rögtönzött csipesszel leemeltem onnan a hártába csomagolt ürüléket. Örültem nagyon a takaros kis csomagnak! No nem azért mintha további terveim lettek volna vele, hanem azért, mert az ürülék állaga azt jelezte, hogy a kis csóka teljesen egészséges!....

Nyári döngicse

Denevérek és madarak? Még sosem láttam denevért virágon ülni!

Nem is látható, hiszen nektárevő denevérek és madarak a melegebb éghajlaton élnek, nem nálunk.

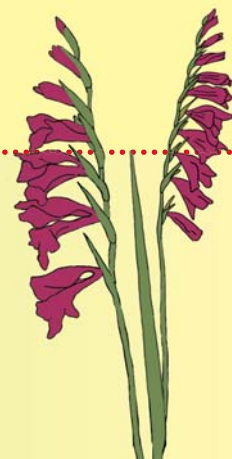

A virágok az állatokat feltűnő színekkel, édes illattal és finom nektárral csalogatják. Egyes virágokon színes minták - pöttyök, csíkok -, mutatják a nektárhoz vezető utat.

Az orchideák között gyakori, hogy a virágok olyan illatot árasztanak, ami bizonyos nőstény rovarokon érződik párzáskor. Másoknál a virág színeződése, rajzolata egy nőstény rovarhoz hasonlít, így hívogatta a hímeiket.

Amíg az állatka a nektárból csemegéz, virágpor tapad rá, a következő virágon pedig valamennyi virágpor a termőre kerül. A virág megtermékenyül, a szíromlevelek lehullanak, és a virágból termés képződik. Ezek a gyümölcsök, bogyók, magvak nemcsak az embereknek, hanem a madaraknak is táplálékul szolgálnak a tél során.

Gondolj bele, ha nem lennének méhek, poszméhek, darazsak, lepkék, hangyák és más rovarok, mi poroznánk be a gyümölcsfáinkat és a sok-sok virágot?

A haszonnövényeink - mint például a repce, a napraforgó, a gyümölcsfák - és a vadon élő növények nagy részét a rovarok porozzák be. Kínában, Szecsuan tartomány déli részén, évek óta egyáltalán nincsenek méhek, sem virágos növények! Az itteni alma- és körtéfákat tavasszal emberek porozzák be. Milyen hatalmas munka ez!

Nektár szavunk a latin *nectar* szóból ered, jelentése nedű, fenséges ital. A görög mitológiában az istenek itala a nektár volt. A költők verseikben a bor helyett gyakran nektárt írnak. Példa erre a magyar Himnusz egy ismert sora "Tokaj szőlővesszein nektárt csepegtetél". Ez a vizes, cukros folyadék tápanyagokat, vitaminokat és sok más, a nektárevő állatok számára fontos anyagokat tartalmazhat.

Nyári számunk kedvence

Az év rovара a földi pöször - más néven a földi poszméh.

1-2,5 cm hosszú, gömbölyded, szőrös rovar. Fekete bundáján két sárga szalag van, „feneke” fehér színű. Virágról virágra, zúgó hang kíséretében szállva gyűjti a nektárt és a virágport. Saját fészket nem készít; leggyakrabban elhagyott egér- és vakond-járatokat foglal el, de madárfészkekben, falrepedésekben és kórákásokban is tanyázhat. Otthonát száraz fűvel, lombbal, mohával béleli. Csípni tud, de nem szokott; nagyon békétűrő.

Szeretnéd jobban megfigyelni a poszméheket?

Készíts nekik darázsgarázst!

Felnőtt segítségével fúrj különböző méretű lyukakat egy fatönkbe vagy egy nagyobb fadarabba és rakd ki a teraszra, kertbe! Összekötözött nádszálakkal is segítheted megtelepedésüket otthonod környékén.

CSŐRMÍVES

Falevelképek

Sétáláskor gyűjts szép, színes, őszi faleveleket!
Otthon ragaszd fel őket egy papírra; közben bízd magad
a fantáziádra és egészítsd ki a leveleket egy saját rajzzal!

CSIPOGÓ INTERJÚ 1.

Lóránt Miklós

Született: Budapesten.
Foglalkozása: természetvédelmi felügyelő a Kiskunsági Nemzeti Park területén, emellett a tűzok országos fajvédelmi koordinátora. Jelenleg Ócsán lakik családjával. Az interjút 2013 októberében készítettük a kertjükben. Otthonát könnyű volt megtalálni – egy városszéli utca utolsó háza, előtte gólyafészek. A kedves fogadtatás, a vendégváró friss víz és a kertben termett füge az amúgy is gyönyörű, meleg, verőfényes napot még szebbé varázsolta. Beszélgetésünket nemegyszer egy 10 fős csíz csapat „csífiz” kiáltása szakította meg. „Leszálltak inni! Az itatón most látom őket először! Mindig azt mondom, hogy ott lakunk, ahol mások kirándulnak. Láttunk már tűzokot többször is átrepülni felettünk.”

Milyen kapcsolatod volt a természettel, a madarakkal gyerekkorodban?

Gyerekkoromban Budán laktunk. Az első madaras élményem, hogy a madarakat a 2. emeleti erkélyünkről etettük. Nemcsak cinegék jártak oda, hanem meggyvágók, csuszkák, zöldikék, tengelicék is. A konyhaasztaltól rá lehetett látni az etetőre. Volt egy nagy, vastag könyvünk, a „Természet képekben” című, abból határoztunk meg a madarakat.

Apukám tervező volt, akkoriban gázterveket készített, így többek között megfordult Újhar-tyánban is, ahol egy elhagyott házát átadtak nekünk, hogy használjuk csak nyugodtan. Ki-takarítottunk, megismertük a szomszédokat és elkezdtünk rendszeresen járni oda. Az ottani gyerekekkel is összebarátkoztunk, akik jól is-merték a falu környékét, és velük együtt olyan állatokat találtunk, amelyek előtte „Pesten” nem-igen. Egyszer találtunk egy döglött bíbicet, a nagy bóbítájával, ami teljesen lenyűgözött. Máskor pedig örvös galamb fiókákat szedtünk ki a fészekből és vittünk haza..

Amikor felsőtagozatos lettem, épp indult egy madarász sulis a Budapesti művelődési házban, és ott az első alkalommal, a diavetítés után Árpai bácsi egyszer csak kinyitott egy faládát, amiből kinyúlt egy nagy csőr, tátongott és kérte a kaját. Egy fészekből kipottyant csóka fióka volt, Árpai bácsi nevelte otthon. El-varázsolta a madarász sulis, a benti foglalkozá-sokon a diákepek, illetve, hogy minden kép mögött volt egy történet, amitől nagyon élet-szerű volt ez az egész, és ezeket 2 hét múlva terepen át is lehetett élni. Gyűrűztünk és madarásztunk, és közben észrevétlenül belénk oltódott, hogy hogyan kell viselkedni a ter-mészetben.

Ezek az élmények hogyan befolyásolták pálya-választásodat az általános iskola elvégzése után? A gimnáziumban biológia szakra mentem, ahol megismertem két olyan srácot – ők azóta is barátaim –, akik már akkor jártak madarászni, leggyakrabban éppen Ócsára, a madárvártára. Volt, amikor távcsövezni mentünk együtt a Dunakanyarba, daruhúzást, libahúzást néztünk, máskor pedig gyűrűztünk. Később gyűrűző vizsgát is tettem.

A gimnázium után az Állatorvostudományi Egyetemre jelentkeztem, ahová nem vettek fel, helyette az ELTE-Természettudományi Karán kezdtem, de végül az ELTE Tanárképző Főis-kolai Karán, biológia-kémia szakos tanárként

diplomáztam. Az egyetemi évek alatt a jelenlegi párommal Angliában kaptunk egy fél éves gyűrűző állást. Az angliai kapcsolat egyébként még az ócsai madárgyűrűzéses időkben alakult máig is tartó barátsággá.

A főiskola befejezése után elvégeztem egy egye-temi zoológus képzést, szintén az ELTE-n. Közben a Kiskunsági Nemzeti Parkhoz kerültem tűzokvédelmi munkatársként, ahol később ökológiai referens lettem és ma már terület-felügyelőként természetvédelmi őri feladatokat is ellátok.

Mi jelenti számodra a legnagyobb kihívást a munkádban?

Ma részben azokon a területeken mérjük fel a tűzokállományt, ahol annak idején gyerekkoromban tekertem a bringát és vittem haza az örvös galambokat. A legnagyobb kérdés, hogy egy olyan földön fészkelő madár esetében, amely elsősorban mezőgazdasági területen költ, hogyan lehet tűzokkal együtt élni egy-azon területen, hogy az a tűzoknak is jó legyen és a gazdálkodó is megtalálja a számítását.

Előző számunk helyes megfejtése:

tűzok, keleti sünn, mocsári teknős, magyar bucó, földi poszméh, mezei szegfűgomba, mezei juhar, szibériai nőszirm

A szerencsés nyertesek:

Molnár Bence, Pécs
Földy Ági, Veszprém
Szalay Emma,
Gyöngyössolymos

Gratulálunk!

Nyereményük egy Madárkvartett kártyajáték.

Zsoldos Árpád: Egy csókafióka története...

HARMADIK RÉSZ

Az út hazafelé hosszú volt és sokáig tartott. A kiscsóka a puha rongyba takarva végigaludta az egészet. Otthon aztán fiaim segítségével készítettünk számára egy otthonos lakhelyet, amely egy puha papírokkal kibélelt kismé-retű, de erős kartondoboz volt. Erős-nek kellett lennie, mert számításaim szerint legalább három hétig ez lesz a kizárólagos lakóhelye és kisméretűnek azért, mert egy ilyen zsenge korú madárfiókát bizony fél óránként meg kell etetni, így mindenhová magam-mal kell majd vigyem.

Itthon, most már nyugodtabb körülmények között jobban szemügyre vettem pártfogoltamat.

Csupasz bőrét, most kezdték áttörni a tollak, amelyek kis szarutokokban búj-tak elő, ezért úgy nézett ki a kis csipasz mintha még nem döntötte volna el hogy madárrá, vagy sündisznóvá fej-lődjön. Szeme éppen csak nyiladozott, tehát nagyjából hat napja bújhatott ki a tojásból. Ivarát ebben a korban még nem lehetett megállapítani, bár a csókáknál a hím és a tojó tollazata fel-nőtt korban is hasonló, nemi hovatar-tozásukat csak a viselkedésük árulja el. Reméltem, hogy Csokk hím lesz, mert tapasztalatból tudom, hogy a hím fió-kák visszavádítása sokkal egyszerűbb mint a tojóké.

A természetben nevelkedett ifjú csóka hímek október elején hagyják el szüleiket, és más családokhoz csapódva igyekeznek párt szerezni maguknak a fiatal csókahölgyek közül. A fiatal to-

jók pedig a családban maradvá várják a daliás hímek jelentkezését. Így mű-ködik ez csókáéknál amióta világ a világ és nagyon jól van ez így, mert ezzel a vérfrissítés is meg van oldva. Reménykedtem hát hogy Csokk nem tojó, mert nem akartam úgy járni mint egyik barátom, aki már 22 éve él együtt egy rigolyás csókahölgygel, „akit” nem sikerült visszavádatania...

Csokk hamar belopta magát a fiaim szívébe. Ahogy elhelyezkedett új lakó-helyének puha papírfészekében, máris követelni kezdte az eleséget. Csőrét hatalmasra tátotta és elővillant az élénk narancssárga szájbelső, amely minden énekesmadár fiókájára jellemző és kulcsingerként működik a madár-szülők számára. Minél feltűnőbb, élénkebb színű, és nagyobbra nyílik a fióka csőre, annál erősebb késztetést érez az etető madárszülő arra, hogy teletömje azt eleséggel. Ezért van az, hogy egy 10 – 12 fiókás cinkefészek-ben is mindig az a fióka kapja az ak-tuális falatot, amelyik legnagyobbra tátja a csőrét. A fióka pedig minél éh-esebb, annál nagyobbra nyitja a száját és igyekszik a legmagasabbra nyújtani azt. Megkapva a falatot visszahúzódik a többiek közé és a következő etetéskor már nem tolakszik annyira, átengedve a helyet valamelyik éhesebb testvé-rének.

Csokk tehát követelően tátogott, én pedig jobb híján egy kis darab nyers marhahúst helyeztem a nyelve mögé. Ahogy megérezte a falatot, becsukva

csőrét mohón elnyelte, de már nyitotta is újból jelezve, hogy ez a falat legfel-jebb étvágycsinálónak volt jó. A következő falatot Marci fiam tette a csőrébe ügyesen, ahogy mutattam éppen a nyelve mögé. Aztán Csabi is adott neki egy falatot, mert nekik is meg kellett tanulniuk kis pártfogolt-unk gondozását.

A marhahús darabokat vízbe mártogatva kapta hogy jobban csússzon, másrészt így az itatását is megoldottuk. Etetés után pártfogoltunk azonnal elaludt, én pedig elkészítettem az alap-táplálékát, amely keményre főzött lereszelt tojásból állt. Erre szórtam egy kevés reszelt háztartási kekszet hogy ne ragadjon, és késhegynyi kalcium-fosz-forikumot, ami a rendes csont, és tollfejlődéshez nélkülözhetetlen. Egy tojás eleinte fedezi a kiscsóka napi szükségletét, persze ehhez még kapnia kell különféle rovarokat is, amelyek beszerzése nem lesz egyszerű és a fiaim feladata lesz...

...folytatás a következő számban!

BEKÜLDHETŐ FELADAT

Melyik az a madár amely nem tartozik az énekesmadarak rendjébe, ám fiókája mégis énekesmadár módra tátogva kéri az eleséget?

Megfejtésedet várjuk az MME címére postán (Budapest, 1121 Költő u. 21.) vagy e-mailen a csipogo@mme.hu címre a postai címeddel együtt.

Őszi tárlat

Bándli Zsófi Anna

Harsányi Nóra

Csendes Luca Blanka

Milyen
izgalmas képek!
Kik készítették
ezeket?

Balogh Anna

Halmágyi Adrienn

Csorba Viktória

A képeket
óvodások, illetve alsó- és
felső tagozatos iskolások készítették
a tavasszal kiírt „Ünnepelőbe öltözött
madaraink” című rajzpályázatra.
A legjobb alkotásokat a
[https://www.facebook.com/pages/
MME/292148076390](https://www.facebook.com/pages/MME/292148076390) oldalon
láthatjátok.

Kovács Fanni

Nagy Klaudia

Lugosi Csenge Anna

Máyer Dóra

Rác Emília Evelin

Szénási Erika

Szabó Viktória

Németh Zita

Veres Kinga

Tajti Jázmin Tímea

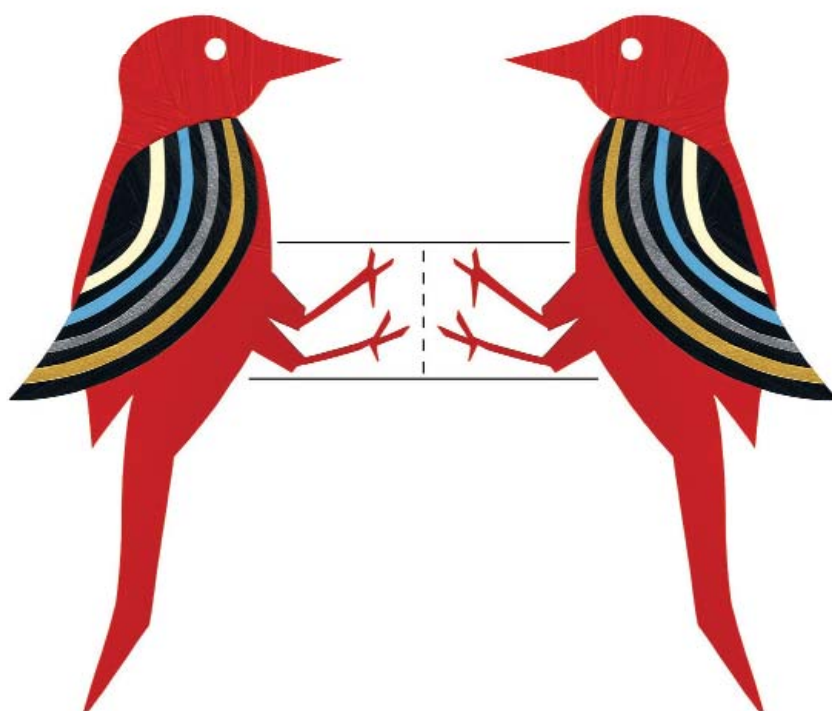
CSÖRMÍVES

Rezgő madaras játék

Karácsonyi meglepetés készítése
kis testvérednek vagy egyszerűen csak magadnak!

made by
joel

Rajzold körbe a mintát egy vékony kartonlapra,
színezd ki a madárkákat, majd vágd körbe!

Fogj egy műanyag szívószálat, vágj le belőle egy 2,5 cm-es darabot, és ragaszd be celluxszal a két madárfél közé!

Kend be a madárfelek belsejét ragasztóval majd ragaszd össze őket!

Szerezz egy vékony gumi madzagot (pl. kalapgumit - minél vékonyabb, annál jobb; ha nincs otthon, rövidáru boltból beszerezhetsz), és fűzd át a szívószálon.

Ezután a madzag tetejéről leengedheted a madárkádát (kopácsolhatsz vele). Érdeemes megcsomózni a gumiszalag mindkét végét, hogy a madárka nehogy lefusson róla
Jó mulatást a játékhoz!

A játék **Joel Henriques**, tervező és grafikus tervei alapján készült. Következő számunkban bemutatjuk Joel „libegő papírmadár” elnevezésű játékát is.

Még több játékötletért böngéssz a honlapján: **madebyjoel.com**

Szülőknek, pedagógusoknak ajánljuk: Joel Henriques: Made to Play. A könyvbe belelapozhatsz Joel honlapján és a játékokhoz szükséges mintákat is letöltheted.

Zsoldos Árpád: Egy csókafióka története...

4., BEFEJEZŐ RÉSZ

A kis csóka gondozása eleinte rendkívül egyszerű volt. Lakóhelyét, a papírdobozt csak akkor nyitottam fel, ha benn mozgolódás támadt. Ahogy kinyílt a doboz, Csokk azonnal tátogni kezdett. A csipeszről felé nyújtott falatokat mohón elnyelte, majd megfordult és megajándékozott a szokásos csomaggal. Ezután visszahúzódott puha vackába és elaludt.

A madarak anyagcseréje meglehetősen gyors, ezért Csokkot a munkába is magammal kellett vinnem. Ez sem okozott gondot, hiszen erdőben dolgoztam, ahol nem volt probléma az óránkénti etetés. Az autót oda és vissza is másfél órát tartott, amit egyszer mindenképpen meg kellett szakítani, mert Csokk felébredt és kopogtatni kezdte lakosztálya falát. Ilyenkor félreálltam és meg-ettem.

A kis csóka azonban nagyon gyorsan fejlődött és hamarosan eljött az a pillanat, amikor etetés után már nem akart visszamenni a dobozába. Kiült a peremére és onnan nézegette a körülötte zajló eseményeket. Az autózást határozottan élvezte. A motorzúgás monoton hangja őt is halk dudorászásra készítette. Nyikorgó, csicsergő hangokat hallatva énekelgetett magában, ami engem határozottan megnyugtató. No persze nem az ének szépsége töltött el megnyugvással, hanem az a felismerés, hogy Csokk him. Az énekesmadarak rendjében ugyanis csak a hímek énekelnek, tehát a kis csóka kétségtelenül hím. Ez pedig reménykedésre adott okot a tekintet-

ben, hogy az őszi önállósá válása problémamentes lesz...

A dobozos időszak nem tartott sokáig, mert Csokk hamarosan kinőtte azt. Átköltözött a vállamra, és az egész napot együtt töltöttük. Utazás közben a vállamról nézegette az elsuhanó tájat és érdeklődve nézegette az ablakból a madarakat. A városon áthaladva némi feltűnést keltettünk a közlekedőtársak körében, akik meglátva a vállamon vagy később a kormánykeréken egyensúlyozó madarat, kevéssé tudtak a forgalomra koncentrálni.

Munkám nagy része akkoriban az erdőben zajlott és odútelepek ellenőrzéséből állt. Csokk ebben is lelkesen részt vett. Én leakasztottam a fáról a fészek-odút, felnyitottam a tetejét, Csokk pedig a vállamról elsőként kukucskált be az odúba.

Ahogy nőttek a szárnytollai, a kiscsóka egyre magabiztosabbá vált. Már nem lógott egész nap rajtam. Ha munka közben megálltam néhány percre, leugrott a vállamról és ismerkedett a világgal. Mint pótmama, szembesülnöm kellett azzal a nem elhanyagolható ténnyel is, hogy én bizony nem tudok repülni. Pártfogoltam viszont egyre magasabb szintre fejlesztette ezt a képességét, és mind távolabbra merészkedett tőlem felfedező útjai során. Arra azonban nagyon ügyelt, hogy mindig látótávolságon belül maradjon. Sok fontos dologra kellett megtanítanom még, amit rendes körülmények között a szüleitől sajátított volna el. Meg kellett vele például értetnem azt,

hogy a fűben vagy avarban mászkáló apró lények nem pusztán játékvá válnak, hanem azokat meg is lehet enni. Ilyenkor megfogtam a szóban forgó rovar, és ujjaim között tartva a csőréhez közelítettem. Csokk pedig erre úgy reagált, hogy kitátotta a csőrét, mire én lenyomtam a falatot a torkán. Nem kellett sok alkalom ahhoz, hogy megtanulja kapcsolni a fűben mászkáló „valami” látványát az evéshez, így aztán megtanulta megszerezni magának a zsákmányt.

Nagyon hasznosnak bizonyult az ekkorra már tökéletesen begyakorolt hívójel. Ha jellegzetes „csokk” hangot hallattam, azonnal hozzám repült és a vállamra szállt. Ugyanezt tette akkor is, ha valami szokatlan vagy gyanús dolgot vett észre, bár ezzel eleinte adódtak problémák. A csókafiókák ugyanis nem rendelkeznek azzal a veleszületett képességgel, hogy felismerjék a számukra veszélyt jelentő élőlényeket, azokat a szülei mutatják meg nekik. Mint pótszülő, ez a feladat is rám hárult. Az első igazán veszélyes eset akkor történt, amikor egyik reggel a tyúkokat etettem. Csokk szokása szerint a vállamon tornázott, de amikor a marék kukoricát a földre szórtam, hirtelen leugrott onnan, egyenesen az odasereglt tyúkok közé. Azok persze azonnal nekiestek! Ijedtemben hangos kiáltással igyekeztem szétzavarni a feldühödött baromfinépet, Csokk pedig ijedten ugrott vissza a vállamra. Néhány pehelytoll elvesztése és némi ijedség árán szerencsésen megúsza az

életveszélyes kalandot, és soha nem is felejtette el azt! A későbbiekben elég volt csak elképzelnem magam, hogy „hess...hess”, Csokk azonnal tudta, hogy veszély van. Így tanítottam meg neki a macskát, a kutyát és a ragadozó madarakat, amelyektől óvakodnia kell. Lassan véget ért a nyár. Csokk egyre magabiztosabban mozgott és egyre hosszabb időre elkalandozott a közelemből. És együttélésünk egyre több konfliktussal járt. Biztosan az én hibám, de nehezen viseltem azt, amikor kedveskedésképpen váratlanul a számba, vagy ha ezt megakadályoztam, a fülembe gyömösölt egy adag megcsócsált lisztkekercet, vagy lábaitól megszabadított sáskát. Annak sem tudtam igazán örülni, amikor egy fészkaljnyi tenge-licto-jást varázsolt elő a torokzacskójából, pedig azt ajándéknak szánta. Attól viszont tényleg megijedtem, amikor egy füstölő cigarettacsikkkel a csőrében jelent meg a kapu tetején, és szemmel láthatóan az ő mellett összerakott szénakazlat méregette, mint kincsenek egyik lehetséges rejtékhelyét. Rémületemben hangosan rákiáltottam...hess! Erre, ahelyett hogy eldobta volna, ijedtében eltűntette az égő csikket, mégpedig csókaszkák szerint...a torokzacskójába! Ez megrázó élményt jelenthetett számára, mert pillanatok alatt kirázta csőréből a még mindig füstölő csikket és egyben le is szokott a dohányzásról!

Október elejére Csokk teljesen önálló lett. Idegenekkel szemben bizalmatlanná vált, de hozzám továbbra is ra-

gaszkodott. A hívójelünkre azonnal a vállamra szállt, de már nem kérte a szokásos módon az eleséget. Etetőtálból kapta meg a napi adagját, de egyre kevésbé igényelte ezt a szolgáltatást, mert tudott magának önállóan is élelmet szerezni. Hogy honnan, azt inkább nem firtattam...

Egy szép októberi napon aztán eljött a búcsú pillanata is... A magasban vonuló madárcsapatok igyekeztek Dél felé, Csokk pedig a diófa legfelső ágán ülve kiáltozott fel a vándoroknak. És egyszerre csak kivált három madár az egyik varjúcsapatból és leszálltak a diófa legfelső ágára, egyenesen Csokk mellé. Három idegen csóka. Két öreg madár, ezek egy pár lehettek és egy idei fiatal.

BEKÜLDHETŐ FELADAT

Párosítsd a madárneveket a hozzájuk tartozó régi, népies neveikkel! Megfejtéseiteket várjuk postán: MME, Budapest, 1121 Költő u. 21., vagy e-mailben, a csipogo@mme.hu címre!

Őszi számunk helyes megfejtése: a kakukk.

A szerencsés nyertesek: Földy Ágnes, Veszprém
Török János, Mány
Völgyi Boglárka, Pécs

Gratulálunk!
A szerencsés nyertesek egy kuvikos egérpadot kapnak ajándékba.

A két öreg egészen közel ült egymáshoz, de a fiatal madár Csokk közelében telepedett le és kacéran pillantott fogadott fiam felé. Csokk pedig, ahogy ezt eddig sohasem láttam tőle, férfiasan felborzolta ezüstös tarkótollait és közelebb totyogott a jövevényhez...

Egy ideig így üldögélt a négy csóka egymás mellett a diófa csúcsán, majd felröppentek mind a négyen és lassan távolodva eltűntek az októberi ég ökörszemében.

Aki látta őket együtt repülni, nem is sejtette, hogy egyiküknek bizony elég-gé kalandosan és egyáltalán nem a szokásos módon indult el az élete...

CSIPOGÓ INTERJÚ 2.

Kocsis Zsuzsanna

Született: Budapesten.

Foglalkozása: környezeti nevelő, a Sasoló Ovi – Suli természetismereti és környezetvédelmi programcsomag oktatója. Családjával Budapesten él.

Azt hiszem, hogy én már az állatok szeretetével születtem. Sosem babáztam, nekem plüss állathadseregem volt. Amikor lett egy kis balatoni víkendházunk, a kocsiban odafelé a bátyám keze volt a kis oroszlánkölyök, akit idomítottam, simogattam. A kertben gólyává változtam, és röpködtem. Volt egy nagy, öreg jegenyefánk, aminek a tövébe megraktam a fészket, és eljátszottam egy gólya életét. Nem csoda, hiszen az első kedvenceim közé tartozott Fekete István Kele című könyve, amiből felolvasásokat is tartottam a barátoknak. A szüleim minden őszi szarvasbőgés idején – vadlesre, kikapcsolódásra – a Börzsönybe, Királyrétre mentek 1-2 hétre. Ennek kapcsán az édesapám kapott egy 8x56-os távcsövet, amit nem sokáig használhatott – megkaparintottam szinte abban a pillanatban, hogy megkapta. 10 éves lehettem akkoriban. Abban az időben a Balatonon nagyon kevés víkendház volt, a telkünket is nagy bozótosok, beépítetlen telkek vették körül, kiválóan lehetett madarászni. A fülemile olyan közel énekelt a bozótos szélén, hogy a fülem rezonált! Az Európa madarai című könyv segítségével kezdtem el meghatározni a látott fajokat és feljegyzéseket készíteni. Mivel vadászkönyveket is sokat olvastunk – Kittenbergert, Széchenyit – utánozni kezdtem a vadásznaplókat: a vadászok számára valamilyen nagy szákmány elejtése piros betűs vadásznapot jelentett - nekem az a nap vált azzá, amikor sok madárfajt vagy számomra új fajt láttam.

A szüleimmel beszélünk meg, hogy a madaraszatot komolyabban lehetne venni, és beiratkozhatnék az MME-be. 1980-ban lettem tag. Az előadásokon kiderült, hogy milyen önkéntes munkába lehet becsatlakozni gyerekként, így részt vettem a gólyaszámlálásban, és akkor mentem először gyűrűzőtáborba is, Dinnyésre. Később gyűrűzővizsgát is tettem.

Ezek az élmények hogyan befolyásolták a pályaválasztásodat az általános iskola elvégzése után?

Sok mindennek össze kellett jönnie, hogy erre a pályára jöhessek, meg kellett várnom, amíg készen lettem rá. A folyamatos kapcsolat az MME-vel, és az, ahogyan ott a felnőttek dolgoztak, mindig is motivált engem. Az ELTE biológus szakára szerettem volna menni, de fizikából és matekból csak 4-es voltam, így az akkori magas pontszámok mellett nem volt esélyem, de hogy mégis „zöldben” lehessenek, a Kertészeti Egyetem növényvédelmi szakát választottam. Az egyetem elvégzése után a Pili Parkerdő Gazdaságnál helyezkedtem el gyakornokként. Majd megszülettek a gyerekeim, akikkel három-három évet maradtam otthon. Az ő révükön tapasztalhattam meg, hogy nemcsak nagyon szeretek kúszni-mászni, játszani a gyerekekkel, de értek is a nyelviükön, örömmel veszik játékos tanításaimat. Azután a bátyámék reklámszervezési és nyomdaipari kft-jében dolgoztam, ami nem volt hiábavaló, mert az ott szerzett gyakorlati ismeretek segítettek később a saját vállalkozásom elindításában. Ebben az időszakban alkalmam nyílt egy új diploma megszerzésére: az ELTE újraindította zoológus képzését – régi álmom teljesült, amikor becsatlakoztam. Úgy éreztem, készen állok: megfelelő ismeretanyag, gyakorlati tudás növényekről, állatokról, sok évi tapasztalat gyerekevelésből...itt az idő! Zsoldos Árpád bácsi Madarász Ovi - Suli foglalkozásai jelentették az útmutatót a Sasoló Ovi - Suli felépítéséhez.

Óráimon a természetet próbálom közelebb hozni a gyerekekhez, megmutatni állati és növényi szépségeit és csúnyaságait, megértetni körfor-gását és elfogadtatni a rendjét. Tíz éve vagyok ezen a pályán és úgy érzem, megtaláltam a hivatásom – lehetek ennél boldogabb?

Mi jelenti számodra a legnagyobb kihívást a munkádban?

Az, hogy átmenjen az üzenet: természeti környezetünk nem ellenség, amit le kell győzni, vagy a végsőkéig kihasználni, hanem meg kellene értenünk lakóit – még ha számunkra kellemetlenek, kényelmetlenek is –, el kellene fogadnunk őket. Ha egy óvodás az ő szintjén így kezd el gondolkodni – például nem sikít egy póktól a szobában, hanem óvatosan kisé-gíti az ablakon –, akkor sikerült!

Melyik a kedvenc madarad?

Húha, a legnehezebb kérdés! Több is van. Kis cuki egy királyka a parányiságával, a hosszú farkú őszapó a gombszemeivel, és a süvöltőket is szeretem, mert olyan kis puha madarak. Ha méltóságteljes szépségben gondolkodom, akkor a rétisas a kedvenc. A választott „Sasoló” név is kettős értelmű: sasolni = megfigyelni valamit. A Sasoló Ovi – Suli jelmondata: S.O.S. a Természetért! Tüköri viszont a másik jelentést is: számos faj került kipusztulás közelébe a világon, vagy ritkasága miatt fokozott védelemre szorul – közéjük tartoznak a Magyarországon fészkelő sasfajok is. Aki sasolónak vallja magát, az egyben természet- és madárvédő is!

Ha csatlakoznátok a sasoló körhöz, kövessétek a www.sasolo.hu honlap híreit vagy a facebook oldalt: [facebook.com/sasolooovisuli](https://www.facebook.com/sasolooovisuli).

